

Friendsrapporten 2022

10 år av barnens röster!

Produktion: Maria Loodberg, Naod Abera, Ylva Christiansson, Magnus Loftsson,
Frida Warg, Stiftelsen Friends och Björn Johansson, Örebro Universitet.

Grafisk form: Paola Lindahl Voigt, Friends

Foto: Jennifer Söderlund s. 6, 22. Johanna Åkerberg Kassel: s. 5, 7, 27.

Stockphoto: s.20

Omslag: Maja Modén

Ansvarig utgivare: Maja Frankel, Friends

Tryck: Åtta45

www.friends.se

info@friends.se

Facebook: StiftelsenFriends

Instagram: stiftelsenfriends

Linkedin:Stiftelsen Friends

Innehåll

Om årets rapport 4

Förord 6

Ett decennium av kränkningar
och mobbning 8

Resultat i korthet - 2022 14

Kränkningar och mobbning - 2022 16

Friends barn- och ungdomsråd 22

Trakasserier - 2022 24

Trygghet i skolan - 2022 28

Mobbningen ökar: Friends 10 krav
till politiken 32

Vad gör Friends? 36

Referenser 38

Om årets rapport

Friends började kartlägga tryggheten på skolor för mer än ett decennium sedan. Sedan dess har över 230 000 elevsvar och nära 30 000 personalsvar samlats in och utgör nu ett unikt underlag för analys av trender av trygghet och förekomst av kränkningar och mobbning i svenska skolor under det senaste decenniet. I årets Friendsrapport presenterar vi utmärkande trender av elev- och personalenkäter som inkommit under tidsperioden 1 april 2010 till 22 mars 2022, men också en nulägesbild av årets resultat.

Årets kartläggning bygger på data från totalt 7 293 elevsvar under tidsperioden 1 augusti 2021 till 22 mars 2022 fördelat på 3 165 elevsvar i årskurs F–3, 1 971 elevsvar i årskurs 3–6 och 2 157 elevsvar i årskurs 6–9 samt 662 personalsvar fördelat på 454 pedagoger, 29 skolledare, 90 annan skolpersonal och 89 fritidspersonal.

Samtliga Friends enkäter utgår från rådande lagstiftning och behandlar ämnen såsom kränkningar, trakasserier, diskriminering och mobbning, samt trivsel, trygghet och delaktighet i likabehandlingsarbetet på skolan. Insamlingen har genomförts via, för eleverna åldersanpassade, webbaserade enkäter. Samtliga respondenter är anonyma. Enkäternas årskurser överlappar varandra för att passa skolor som är organiserade på olika sätt. Eleverna förekommer dock enbart i en av indelningarna (F–3, 3–6 eller 6–9). Då det finns skolor som har utfört enkäterna fler än en gång under tidsperioden, förekommer ett fåtal elever mer än en gång i statistiken.

Citaten i denna rapport är ett urval av respondenternas fritextsvar. Friends har inte genomfört insatser på alla medverkande skolor. Samtliga skolor har dock valt att kartlägga tryggheten på skolan med hjälp av Friends.

Definitioner

Friends enkäter: Enkäterna är åldersanpassade och definitioner och frågor skiljer sig på vissa ställen åt mellan de olika enkäterna

Kränkning: För årskurs 3–9 definieras en kränkning som att någon sagt eller gjort något som fått en att känna sig ledsen, sårad och mindre värd, medan vi i enkäten för årskurs F–3 ställer frågan *”Har någon elev/vuxen i skolan gjort något dumt mot dig så att du blev ledsen?”*.

Mobbning: Frågan om utsatthet för mobbning ställs i enkäterna för 3–6 samt 6–9. Mobbning beskrivs i samtliga enkäter som när någon blivit utsatt för kränkningar av en eller flera elever vid flera olika tillfällen, samt att den utsatte känner att hen är i underläge eller har svårt att försvara sig.

Kön/könsidentitet: I enkäterna frågar vi om deltagarnas kön och könsidentitet. Avsikten med detta är att mäta om det finns några skillnader i upplevelser och utsatthet utifrån kön. Könsidentitet omfattar dels en persons mentala eller självupplevda könsidentitet, dels hur någon uttrycker det som kan kallas personens sociala kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, smink eller frisyr. Svarsalternativen *tjej, kille, annat alternativ*,

osäker samt *vill ej svara* baseras på RFSL:s rekommendationer. I enkäten för F-3 används dock bara fyra svarsalternativ: *flicka, pojke, varken flicka eller pojke* samt *jag vet inte*. Att denna rapport endast redovisar skillnader mellan hur flickor/tjejer och pojkar/killar har svarat beror på att de som valt andra alternativ på frågan om könsidentitet är för få för att utgöra ett pålitligt statistiskt underlag.

Likabehandling och trygghetsarbete

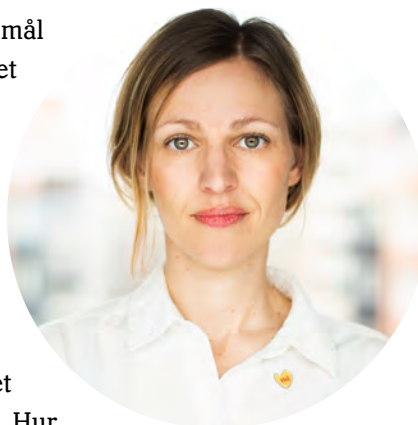
När Friends 2010 började kartlägga tryggheten på skolor i Sverige var *likabehandling* ett

begrepp som användes i Skolverkets allmänna råd¹ för att beskriva att alla barn och elever ska behandlas utifrån sina förutsättningar, så att de får lika rättigheter och möjligheter. I Friends enkäter förekommer därför begrepp som *likabehandlingsplan* och *likabehandlingsarbete*. Även begreppet *trygghetsarbete* är ett begrepp som Friends använder sig av, men som varken används av myndigheter eller förekommer i styrdokument.

Hur många fler barn och unga ska behöva göra sin röst hörd?

Årets Friendsrapport bygger på tusentals vittnesmål från barn och unga som berättar om hur de har det i svenska skolor runt om i Sverige. Det är även ett unikt underlag för analys och trender av trygghetssituationen i svenska skolor under mer än ett decennium.

Om vi sammanställer allt, så är det över 230 000 elevsvar. Det är alltså tusen och åter tusen elevers röster som i mer än ett decennium vittnat om hur trygghetssituationen ser ut i skolan. Och det är en oroväckande utveckling vi kan se i analysen. Hur många fler barn och unga behöver göra sin röst hörd för att regeringen och politiken ska ta sitt ansvar?

Den svenska skolan står inför stora utmaningar. I mer än ett decennium har Friendsrapporten agerat alarmklocka för vuxenvärlden. Friendsrapportens resultat är alarmerande och visar på att Sverige på senare år misslyckats med trygghetsarbetet i skolan. Det är ett svek mot de hundratusentals barn och unga som under åren gjort sina röster hörda. Likväl visar Friends senaste Novus-undersökning tillsammans med Örebro universitet att mobbningen ökar, samt att minst 140 000 barn och unga har varit utsatta för mobbning de senaste månaderna. Resultatet är återigen alarmerande, ett stort misslyckade av staten.

Friendsrapporten fyller en väldigt viktig funktion. Den ger oss en analys av trygghetssituationen i svenska skolor under det senaste decenniet. Det vi kan se är ett stort behov av att stärka arbetet med trygghet i skolan. Friendsrapporten visar även att det finns grupper av barn och unga som är extra utsatta, och som vi särskilt behöver stärka. De vanligaste formerna av trakasserier är bland annat kopplat till etnicitet, sexuell läggning och funktionsnedsättning.

Friends kräver en förändring och slår larm till politiken och regeringen, till de som faktiskt har makten och ansvaret. Vägen framåt måste bygga på långsiktiga insatser och kraftfulla åtgärder som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. I årets rapport kan du läsa mer om våra 10 krav till politiken och regeringen.

Maja Frankel

Generalsekreterare Stiftelsen Friends

Ett decennium av kränkningar och mobbning

Trender över en tioårsperiod

Tack vare Friends långa erfarenhet av att kartlägga och dokumentera kränkningar och mobbning på svenska skolor finns ett omfattande material att analysera. Vi kan se positiva och negativa förändringar över tid vilket bidrar till att Friends, och andra aktörer som arbetar mot mobbning, kan fokusera på rätt insatser där behoven är som störst. Vi har här valt att presentera några av de trender som vi tycker är viktiga att uppmärksamma.

Tjejs större utsatthet

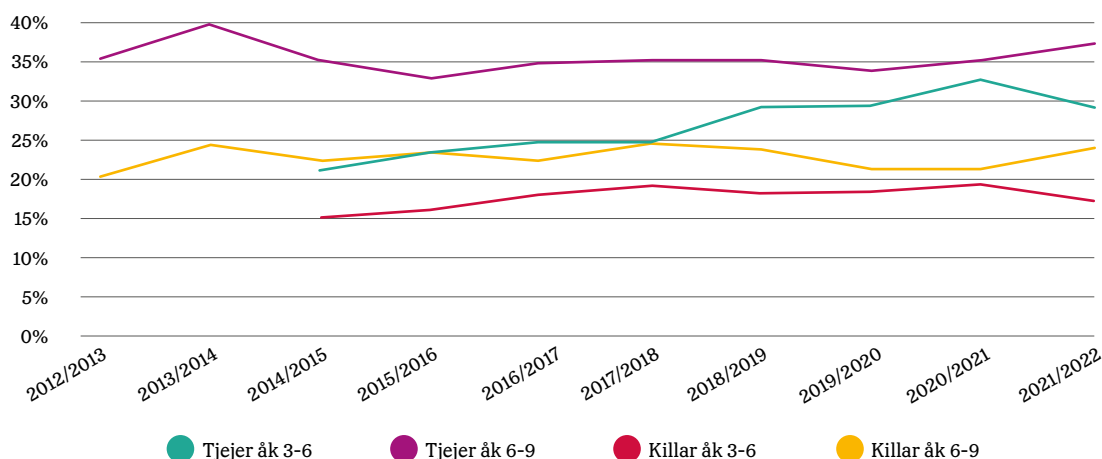
När hela Friends insamlade material tas i beaktande blir det tydligt att tjejer är utsatta i en större omfattning än jämnåriga killar. Tjejer är i större omfattning utsatta för kränkningar av andra elever i skolan, kränkningar på nätet och sexuella trakasserier av andra elever. De känner sig mindre trygga i skolan, känner sig oftare ensamma i skolan och är oftare oroliga för att bli illa behandlade/kränkta.

För tjejer i årskurs 3–6 sticker situationen på nätet ut, vilken har påtagligt försämrats över tid (**Diagram 1**).

Även om det är tjejer i årskurs 6–9 som i störst omfattning har varit utsatta för kränkningar på nätet, så är det tjejer i årskurs 3–6 som har sett den mest omfattande försämringen, med en större andel utsatta i princip varje år och en ökning från 21 procent till 29 procent mellan skolåren 2014/2015 och 2021/2022. Vi kan också se att alla typer* av mätta nätkränkningar kontinuerligt har ökat för den gruppen. Att internetanvändningen har krypigt nedåt i åldrarna under de senaste 10 åren är de flesta medvetna om, men det är tydligt att insatserna för att minska de yngre barnens utsatthet på nätet inte har hållit samma takt. Statens medieråds rapport, Utsatt på internet, konstaterar att det finns motstridiga resultat kring nätmobbingsprevalens kopplat till ålder, men drar slutsatsen att nätmobbning troligen förekommer i betydligt lägre åldrar än många tror, det vill säga så snart barn kan lägga upp texter och bilder på egen hand och att det är viktigt att kartlägga detta². Vuxenvärldens kunskap om, och verktyg att hantera, situationen för yngre barn har uppenbarligen inte utvecklats

Andel elever som varit utsatt för någon form av nätkränkning

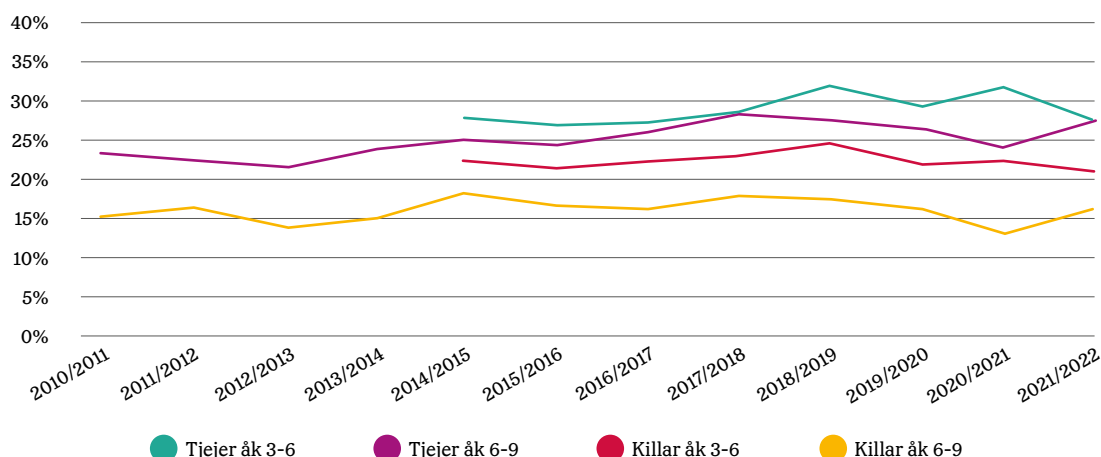
Diagram 1: Andelen tjejer i årskurs 3-6 som utsatts för kränkningar på nätet har ökat från 21% till nära 29% på sju år. Typer av nätkränkningar. Andel som inte valt "Nej, jag har inte varit med om någon av sakerna" N=140 394

* "Någon har skickat taskiga sms/meddelanden till dig?", "Någon har skrivit något taskigt på nätet om dig?", "Någon laddat upp eller skickat vidare bild eller film på dig mot din vilja?", "Någon har utgett sig för att vara du?", "Du har känt dig utanför på nätet?", "Något annat på nätet som har gjort dig ledsen"

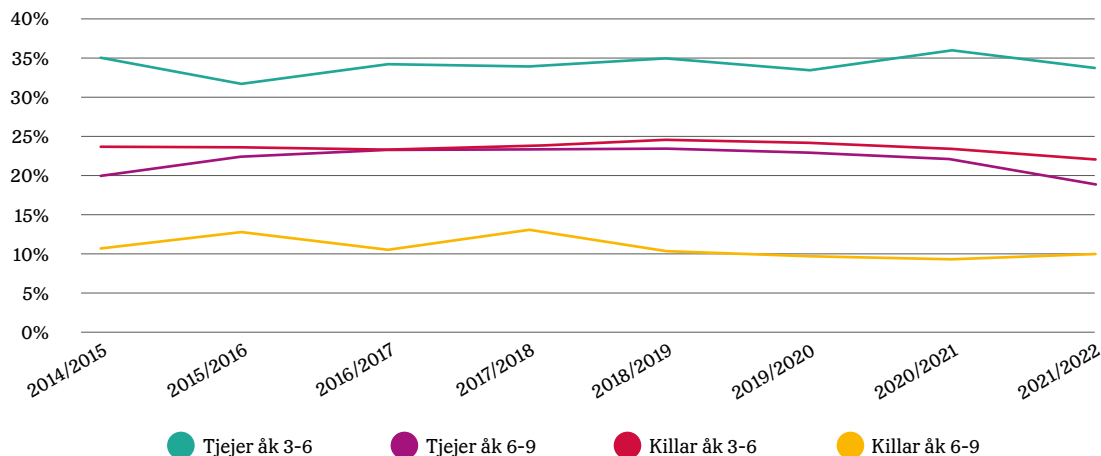
Andel utsatta för kränkningar från andra elever

Diagram 2: Tjejer i årskurs 3-6 utsätts i nästan dubbelt så stor omfattning av kränkningar från andra elever som killar i årskurs 6-9. Andel som svarat "ja" på frågan: Har du blivit utsatt för kränkningar av någon elev/elever det senaste året N=140 394

Andel elever som känner sig ensamma i skolan

Diagram 3: Tjejer i årskurs 3-6 känner sig ensamma i skolan i betydligt högre omfattning än andra grupper. Andel som svarat "alltid"/"oftast"/"ibland" på frågan: Känner du dig ensam när du är i skolan? N=110 656

i samma omfattning som för äldre barn. Friends data visar att även om nätkränkningar fortsätter att vara ett omfattande problem även bland de äldre barnen, går trenden här åt rätt håll; färre och färre blir utsatta.

Utsatthet för kränkningar från andra elever har kontinuerligt varit som högst för tjejer i årskurs 3-6, jämfört med de andra grupperna. Trenden visar också att den har ökat något sedan mätningarna påbörjades, för tjejer i årskurs 3-6, men också för tjejer i årskurs 6-9. För killar är situationen oförändrad (årskurs 6-9) eller har till och med minskat något (årskurs 3-6) (**Diagram 2**). Diagrammet visar också att det är stor skillnad i omfattningen av kränkningar bland grupperna som presenteras.

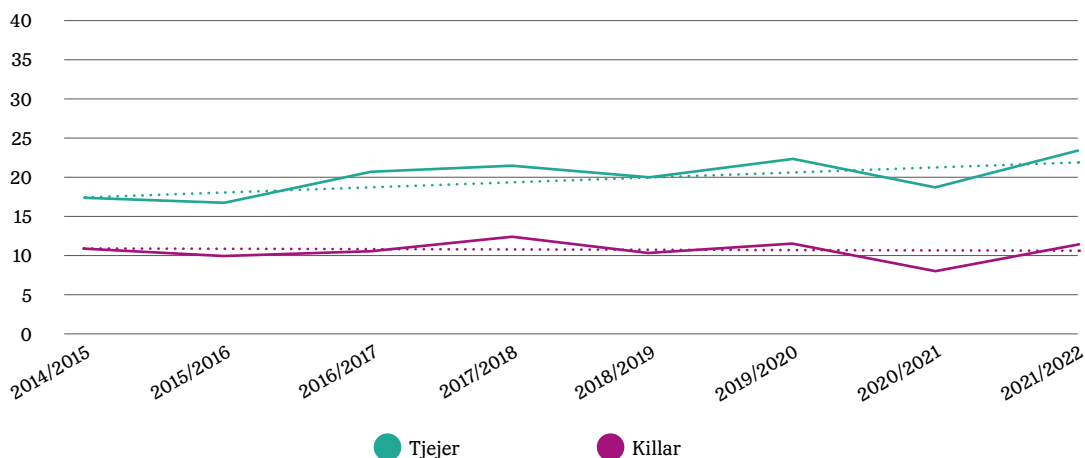
Även andelen tjejer i årskurs 3-6 som alltid, ofta eller ibland känner sig ensamma är betydligt högre än för andra grupper och har legat på i genomsnitt 33 procent sedan 2014/2015 (**Diagram 3**).

Tjejer i årskurs 6-9 har sett en försämrad situation över tid när det gäller sexuella trakasserier från vuxna, kränkningar från andra elever samt oro för att bli illa behandlad/kränkt i skolan. Mest påtagligt för denna grupp är andelen som alltid, oftast eller ibland känner sig otrygga i skolan vilken har ökat från 18 procent skolåret 2014/2015 till 24 procent skolåret 2021/2022. För tjejer i årskurs 6-9 upplevs också tio av de tolv platser som det frågats om* i Friends enkäter vara mer otrygga i dag än vid mätstarten.

* Otryggare: Internet, skolgården, klassrum, idrottshall, korridor, matsal, omklädningsrum, toaletter, entréer, kapprum/hall/skåp Samma: personalrum Tryggare: uppehållsrum

Andel elever i årskurs 6-9 som känner sig otrygga i skolan

Diagram 4: Tjejer i årskurs 6-9 känner sig allt otryggare i skolan. Andel i årskurs 6-9 som svarat "alltid"/"oftast"/"ibland" på frågan: Känner du dig otrygg i skolan? N=51 703

Bilden av en ökad otrygghet i skolan får stöd även i Skolinspektionens sammanställning av elevers röster 2010-2020, där det framkommer att endast åtta av tio elever i årskurs 9 känner sig trygga i skolan år 2020. (Diagram 4) Skolinspektionen rapporterar också en liknande negativ trend över tid som Friends data, där andelen trygga elever i årskurs 9 har minskat från 89 till 79 procent under tioårsperioden³.

Ytterligare en nyans av den ökade otryggheten, framträder i Skolinspektionens rapport, om vi endast tittar på de elever som svarar "stämmer helt och hållet" på frågan "Jag är trygg i skolan". Exempelvis i årskurs nio svarar 4 av 10 tjejer och varannan kille "stämmer helt och hållet" på "Jag är trygg i skolan". I likhet som i Friends skoldata är den ökade otryggheten något som framförallt gäller tjejer⁴.

Skolmobbning varken ökar eller minskar

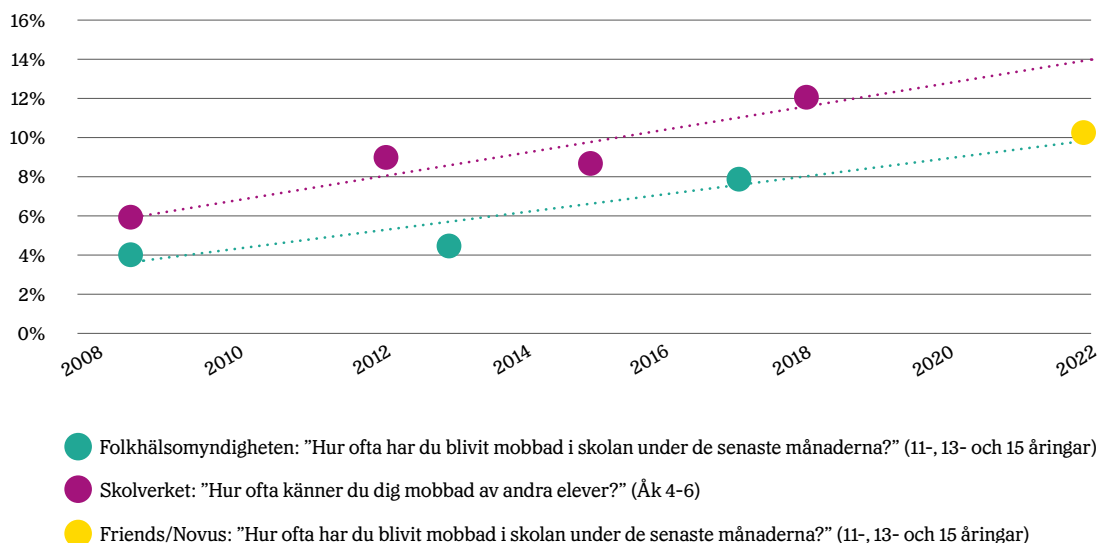
Vad det gäller skolmobbning skiljer sig Friends egna skoldata från andra källor som också mäter mobbning över tid. Både Folkhälsomyndigheten, Skolverket och Friends undersökning gjord våren 2022⁵ visar att mobbning i skolan ökat det senaste decenniet (Diagram 5).

Friends skoldata (Diagram 6) visar istället att mobbningen sedan 2014/2015 har legat runt 8 procent om man ser till genomsnittet för samtliga elever i årskurs 3-9. Även om utsattheten för mobbning varierar beroende på kön och ålder är tjejer i årskurs 3-6 den grupp som är mest utsatt och utsätts i nästan dubbel så stor omfattning som killar i årskurs 6-9. Prevalensen inom respektive grupp varit relativt konstant, med undantag för killarna i årskurs 6-9 där minskningen varit signifikant.

Det finns flera anledningar till att mobbningsens omfattning skiljer sig beroende på vilken data man tar i beaktande. Friends data utgår enbart från elever på de skolor som Friends har haft något slags samarbete med, medan övriga myndigheters data utgår från slumpmässigt utvalda skolor i Sverige. Det innebära att de skolor som ingår i Friends dataset kan ha ett förspång i att vilja ta tag i mobbningsfrågan på sin skola och/eller att Friends arbete i dessa skolor har en effekt på den annars uppåtgående trenden av skolmobbning. Hur frågan ställs spelar också roll för resultatet. I Friends enkäter ställs frågan om mobbning enbart som en följdfråga till dem som svarat "ja" på frågan om de blivit utsatta för kränkningar från andra elever under det senaste året.

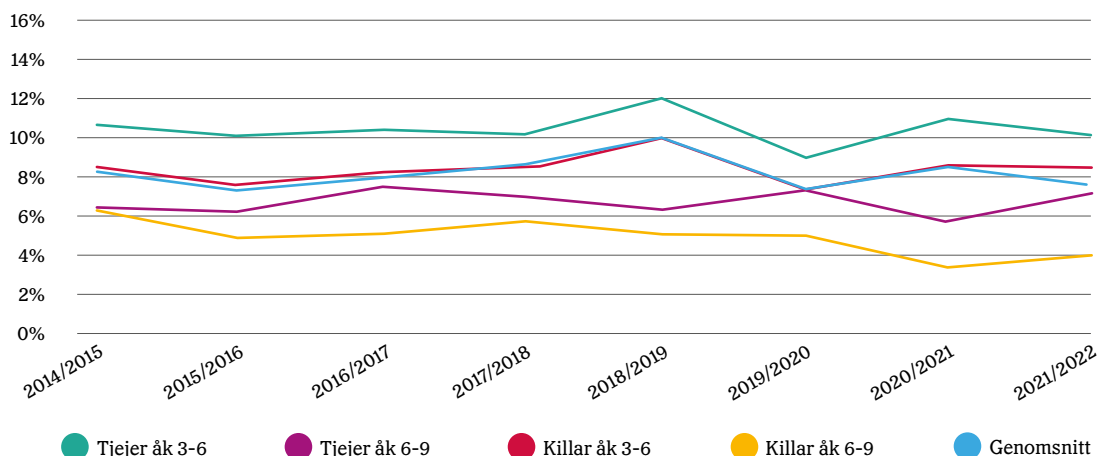
Andel utsatta för frekvent mobbning

Diagram 5: Flera källor visar på en ökad förekomst av mobbning över tid. Andel svarande som "minst en gång i veckan"/ "minst en gång i månaden" (Skolverket N=11 229), "2-3 gånger i månaden"/"ungefär en gång i veckan"/"flera gånger i vecka" (Folkhälsomyndigheten N=18 337), "2-3 gånger i månaden"/"ungefär en gång i veckan"/"flera gånger i vecka" (Friends/Novus N=1657)

Andel elever som upplever att de har blivit mobbade av andra elever under det senaste året

Diagram 6: Flera källor visar på en ökad förekomst av mobbning över tid. Andel svarande som "minst en gång i veckan"/ "minst en gång i månaden" (Skolverket N=11 229), "2-3 gånger i månaden"/"ungefär en gång i veckan"/"flera gånger i vecka" (Folkhälsomyndigheten N=18 337), "2-3 gånger i månaden"/"ungefär en gång i veckan"/"flera gånger i vecka" (Friends/Novus N=1657)

För killar i årskurs 6–9, den enda grupp där mobbningen har minskat något över tid, visar dock Friends mätningar att andelen som mobbats under längre perioder ökat markant från 67 procent 2014/2015 till 81 procent 2021/2022. Samma trend ses bland tjejer i årskurs 6–9 där andelen som utsatts för mobbning under längre perioder ökat från 82 procent till 91 procent under samma tidsperiod.

Hur går det med trygghetsarbetet?

Varför ser vi då en negativ trend inom så många områden det senaste decenniet? Svaren är flera; hela samhället har förändras med ökad polarisering och rasism, men den specifika trygghetsfrågan har också kommit att nedprioriteras av myndigheter, med sänkta krav på de ansvariga som ett resultat. En annan viktig orsak är brist på resurser och prioritet i skolan. Alla som arbetar inom

skolverksamheten är ansvariga för att utreda och agera mot alla former av kränkningar i skolan och de har, i större utsträckning än många andra vuxna, en möjlighet att arbeta *tillsammans* med alla barn för att minska otrygghet och utsatthet.

Friends data visar dock att personalens motivation att arbeta med likabehandlingsfrågor, liksom deras upplevelse av delaktighet i trygghetsarbete minskat signifikant de senaste åtta åren (**Diagram 7**). Även kunskapen om vad som står i skolans likabehandlingsplan, upplevelsen att personalen på skolan agerar när de bevittnar eller får veta att en elev är utsatt för kränkningar, liksom upplevelsen av att cheferna prioriterar likabehandlingsarbetet har minskat signifikant sedan 2014/2015. Procentuellt är förändringarna inte alltid dramatiska, men sammantaget ger det en tydlig bild av vart arbetet med likabehandling och trygghet i skolan är på väg. Även små procentuella förändringar innebär i absoluta tal en förändrad situation som berör tusentals barn varje år och tiotusentals barn sedan Friends kartläggningar påbörjades.

Samtidigt har andelen elever i årskurs 6–9 som till ganska stor del eller mycket stor del känner sig delaktiga i skolans trygghetsarbete minskat signifikant från 39 procent skolåret 2014/2015 till 28 procent skolåret 2021/2022 (**Diagram 8**).

I Skolverkets Attityder till Skolan får både elever och lärare ta ställning till påståendet "På skolan arbetar man aktivt för att motverka mobbning och annan kränkande behandling". Andelen elever i årskurs 7–9 som svarat att det stämmer ganska eller mycket bra har minskat från 83 procent 2009 till 72 procent 2018. Bland grundskollärare har andelen som instämmer varit konstant och legat på 93 procent under samma tidsperiod⁶. Friends kartläggning visar också att det finns fler anledningar till att tryggheten på skolor urholkas. Elever har fått ta ställning till om de tycker att vuxna på skolan säger till/agerar när de märker/får veta att en elev behandlas illa*. Antalet som har svarat "ja" (årskurs 3–6) respektive "oftast/alltid" (årskurs 6–9) är nere på de lägsta nivåerna sedan Friends började ställa frågan 2014/2015 (50 procent respektive 48 procent).

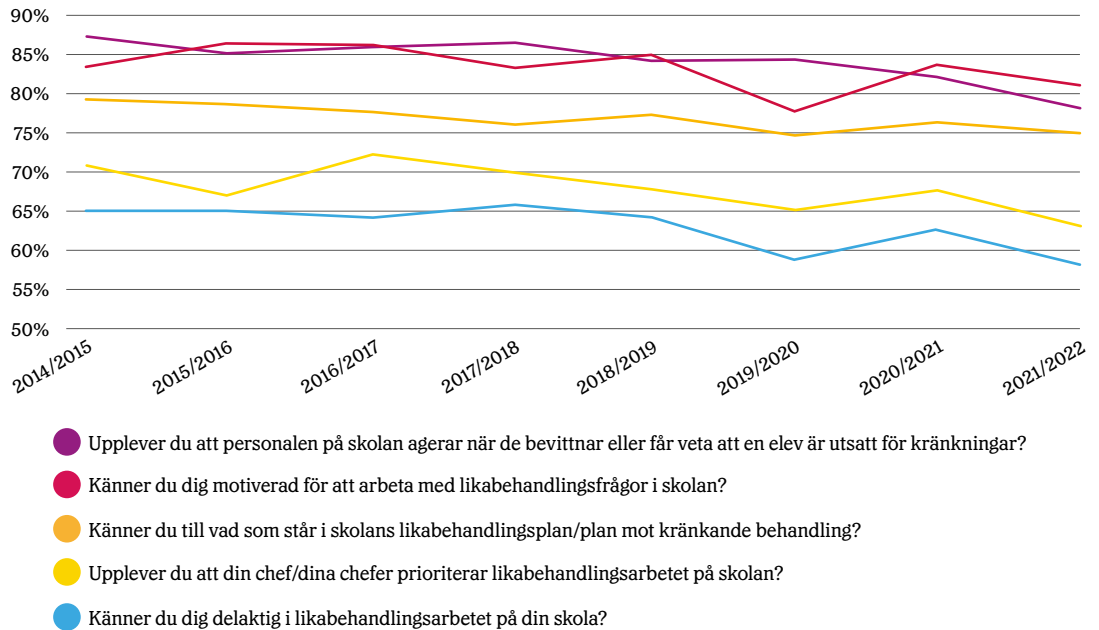
Resultaten från Skolinspektionens Skolenkät från de senaste 10 åren visar en liknande tendens. Allt färre elever i årskurs fem och nio uppgav att vuxna reagerar om någon elev blir kränkt. Exempelvis minskade andelen elever som svarade att vuxna reagerar från 70 procent 2012 till 62 procent 2020⁷.

Dessa trender, alla relaterade till skolornas trygghetsarbete, är oroande och visar på ett behov av mer resurser och insatser för att stärka skolpersonalens arbete med trygghet och likabehandling.

* Årskurs 3–6 "Tycker du att de vuxna på skolan säger till när de märker/får veta att en elev behandlas illa?", Årskurs 6–9 "Upplever du att personalen på skolan agerar när de märker/får veta att elever blir illa behandlade/kränkta?"

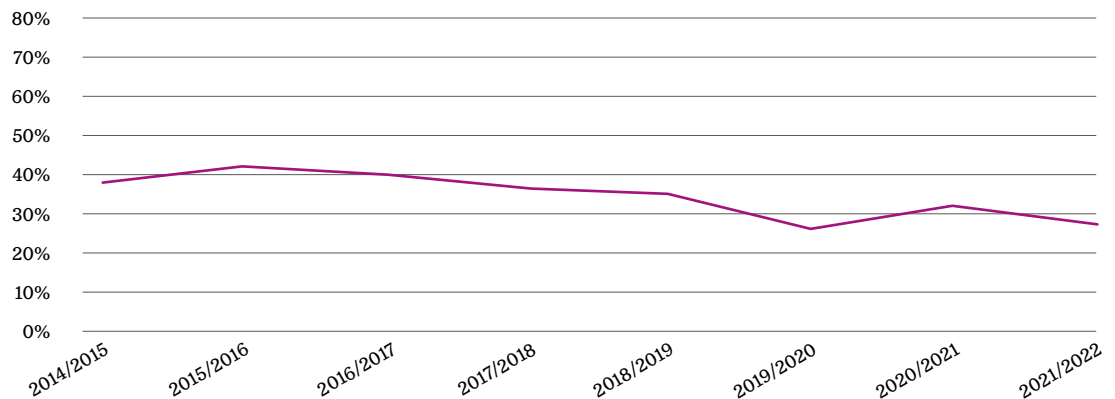
Sämre förutsättningar för trygghetsarbetet i skolan

Diagram 7: Skolans arbete med trygghets- och likabehandlingsarbete har på många fronter försämrats över åren. Andel som svarat "ja, i ganska hög grad"/"ja, i mycket hög grad" på de listade frågorna N=19 353

Andel elever i årskurs 6-9 som är delaktiga/involverade i trygghetsarbetet

Diagram 8: Elevernas delaktighet i trygghets- och likabehandlingsarbete har minskat. Andel som svarat "ja, till ganska stor del"/"ja, till mycket stor del" på frågan: Får eleverna möjlighet att vara involverade/delaktiga i skolans trygghetsarbete? N= 51 703

Resultat i korthet - 2022

Mobbning

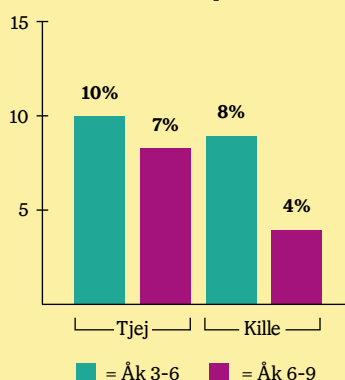
Upplever du att du har blivit mobbad av andra elever under det senaste året?

(Av alla som svarat på enkäten)

Svar: Ja

Åk 3-6 **9%** Åk 6-9 **6%**

Svar fördelat på kön

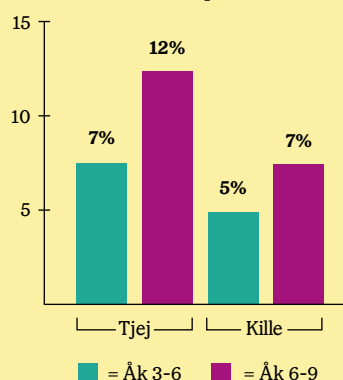
Sexuella trakasserier

Har du blivit utsatt för sexuella trakasserier av någon elev på skolan under det senaste året?

Svar: Ja

Åk 3-6 **7%** Åk 6-9 **11%**

Svar fördelat på kön

Skolornas otryggaste platser

Åk 3-6

20%
Toaletter

16%
Omlädningsrum

5%
Skolgården/utomhus och korridor/hall

Åk 6-9

17%
Toaletter

11%
Omlädningsrum

9%
Korridorer

Vanligaste grunderna för trakasserier

Åk 3-6

21%
Etnicitet

18%
Vem du blir kär i

15%
Att du är kille eller tjej

Åk 6-9

21%
Etnicitet

18%
Sexuell läggning

16%
Kön och könsöverskridande identitet/uttryck

Förtroende för vuxna

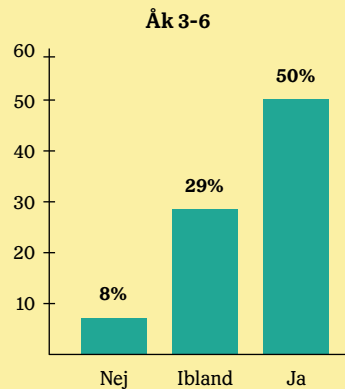
Har du berättat för någon att du blivit kränkt/mobbad?

Svar: Nej jag har inte berättat för någon

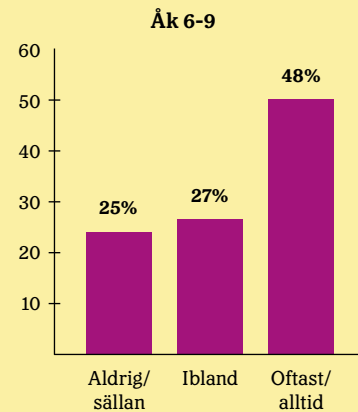
Åk 3-6
15%

Åk 6-9
26%

Tycker du att de vuxna på skolan säger till när de märker/får veta att en elev behandlas illa?

Upplever du att personalen på skolan agerar när de märker/får veta att elever blir illa behandlade/kränkta?

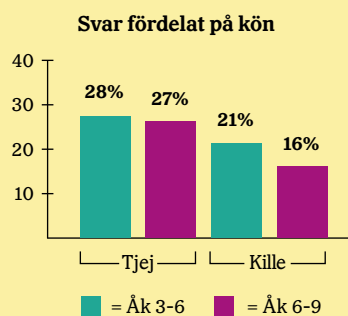

Kränkningar

Åk 3-6
25%

Åk 6-9
22%

har blivit utsatta för kränkningar av en annan elev

Trygghet

Åk 3-6
20%

Åk 6-9
19%

känner sig ibland, sällan eller aldrig trygga när de är i skolan

Åk 3-6
30%

Åk 6-9
17%

svarar att de ibland, oftast eller alltid känner sig oroliga för att bli illa behandlade i skolan

Ensamhet

Åk F-3
24%

svarar att de är oroliga för att bli ensamma på rasten

Åk 3-6
26%

svarar att de känner sig ensamma i skolan

Åk 6-9
15%

svarar att de känner sig ensamma i skolan

Kränkningar och mobbning – 2022

Kränkningar mellan elever

Skollagen definierar kränkande behandling som ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet. Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt. Det är alltid den som upplever sig vara utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat⁸.

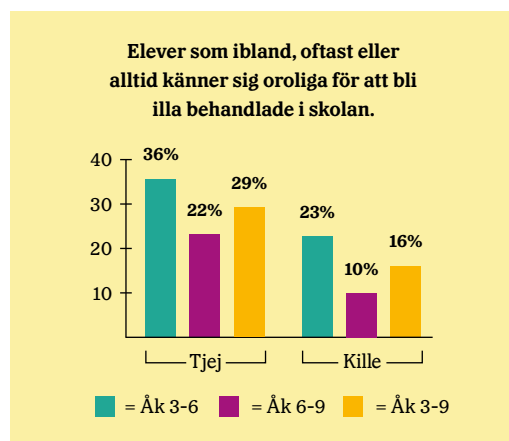
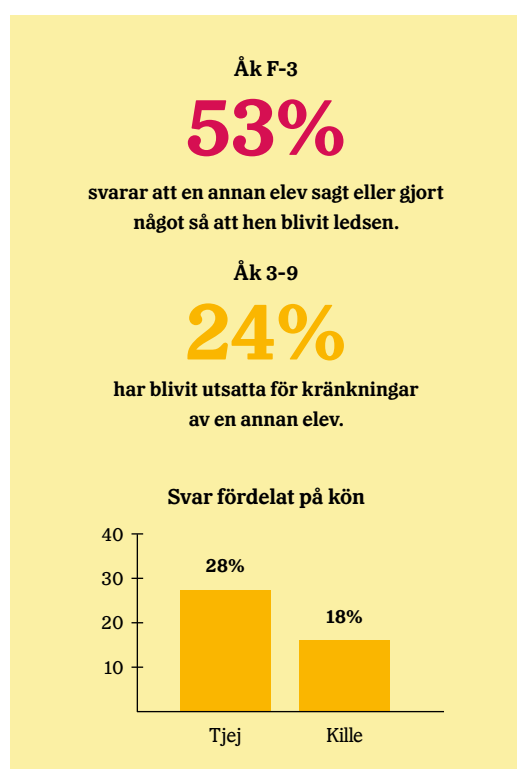
I Friends kartläggningsenkäter får elever i årskurs F-3 ta ställning till frågan *"Har någon elev gjort något dumt mot dig så att du blev ledsen?"*. Majoriteten av dessa elever, 53 procent, svarar ja på frågan. Hur frågan ställts spelar roll för hur de yngre eleverna har svarat, i jämförelse med hur de äldre eleverna har svarat. Frågan har en så vid formulering, att fler beteenden och händelser kan räknas in och göra att elever svarar ja på den. I de äldre åldersgrupperna frågar vi dessutom om kränkningar som skett under det senaste året, medan frågan till de yngre eleverna inte har en referensperiod, vilket kan leda till att förekomsten blir högre. I analysen av

detta resultat behöver vi ta med oss att elever i yngre åldrar lever mer i ett "här och nu". När Friends möter yngre elever får vi höra att vuxna ofta förminskar eller bagatelliserar barns upplevelser av otrygghet, orättvisa och ensamhet. Det är viktigt att även de yngsta elevernas röster tas på allvar i trygghetsarbetet.

Till de äldre eleverna ställs frågan "Har du blivit utsatt för kränkningar av andra elever det senaste året?". Eleverna får ta del av definitionen av en kränkning, som i Friends enkäter beskrivs som en handling som gör att personen som blir utsatt känner sig ledsen, sårad och mindre värd, vilket är en förenkling av skollagens formulering. I kartläggningen svarar 25 procent av eleverna i årskurs 3–6 och 22 procent i årskurs 6–9 att de har blivit utsatta för kränkningar det senaste året. Sammanlagt upplever alltså 24 procent av barnen i mellan- och högstadiet att de har blivit utsatta för kränkningar det senaste året.

Av eleverna på mellanstadiet svarar hela 30 procent, samt 17 procent av eleverna på högstadiet, att de ibland, oftast eller alltid känner sig oroliga för att bli illa behandlade i skolan.

När vi tittar på könsskillnader kan vi se att utsattheten generellt är högre bland tjejer än för killar. Vi kan också se att andelen elever som rapporterar utsatthet sjunker med åldern. Utsattheten är alltså större i de yngre åldrarna, jämfört med de äldre.

**”Folk brukade slå mig,
spotta, prata bakom
min rygg och sprida
rykten om mig.”**

- Elev 3-6

”Folk har dömt mig eller haft lägre förväntningar bara för min hudfärg eller att dom inte trodde jag kunde svenska.”

- Elev 6-9

Mobbning

Mobbning är när någon blivit utsatt för kränkningar och/eller trakasserier av en eller flera personer vid flera olika tillfällen⁹. Den som är utsatt för mobbning kan uppleva sig i underläge och ha svårt att försvara sig. Kränkande behandling och diskriminering, såsom sexuella trakasserier och trakasserier, är juridiska begrepp, medan mobbning är ett begrepp som inte används i skollagen. Begreppet mobbning förekommer däremot i både internationell och svensk forskning, i barnkonventionen och bland både svenska och internationella myndigheter och organisationer. Begreppet används i en skolkontext om ett barn eller en elev blir utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier vid upprepade tillfällen¹⁰. Begreppet mobbning synliggör ett mönster i de kränkningar som barn utsätts för.

I Friends enkäter rapporterar i år 9 procent av mellanstadieeleverna, respektive 6 procent av högstadieeleverna, att de blivit utsatta för mobbning under det senaste året.

Mobbning är en form av våld och har mycket allvarliga konsekvenser, inte minst för de utsatta barns hälsa på kort och lång sikt. Det kan röra sig om oro, ångest, depressioner, låg generell hälsa, självskadebeteende, suicidtankar och suicidförsök. Barn som är utsatta under en längre tid upplever dessutom en lägre känsla av sammanhang (meningsfullhet, hanterbarhet och begriplighet) och löper större risk att hamna i långvarigt utanförskap. Därtill är mobbning ett hinder för barns grundläggande rätt till utbildning.

Ofrivillig ensamhet

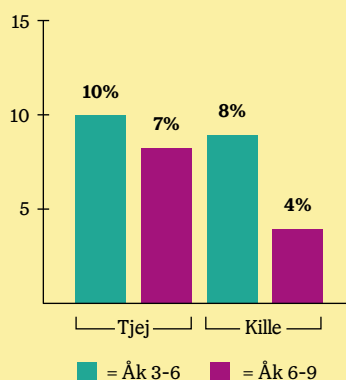
Det finns en väsentlig skillnad mellan att välja att vara ensam och att känna sig ofrivilligt ensam. Att inte vara självklar i en grupp eller i en klass, att inte känna sig inkluderad, samt att inte bli sedd eller efterfrågad, är exkluderande och exempel på psykiska kränkningar. Av eleverna på mellanstadiet och högstadiet uppger 26 procent, respektive 15 procent, att de ibland, oftast eller alltid känner sig ensamma när de är i skolan. Att uppleva ofrivillig ensamhet, eller en oro över att bli lämnad ensam efter lektionens slut, kan vara förödande för barn. I lågstadiet svarar 24 procent att de brukar vara oroliga för att bli ensamma på rasten. Elever beskriver i enkäterna att

Upplever du att du har blivit mobbad av andra elever under det senaste året?

(Av alla som svarat på enkäten)

Svar: Ja

Svar fördelat på kön

Ensamhet

Åk F-3

24%

svarar att de är oroliga för att bli ensamma på rasten

Åk 3-6

26%

svarar att de känner sig ensamma i skolan

Åk 6-9

15%

svarar att de känner sig ensamma i skolan

ensamhet handlar om att, exempelvis, inte känna sig som en del av gemenskapen i skolan. Det är viktigt att förstå att en elev kan sitta tillsammans med andra elever i matsalen, men likväl inte vara en del av gemenskapen.

Elever som känner sig ensamma är även i högre grad utsatta för kränkningar, mobbning och otrygghet än de som inte känner sig ensamma¹². Ofrivillig ensamhet kan ofta leda till sämre studieresultat. I en studie från Örebro universitet från 2017, i samarbete med Friends, undersöktes hur de tre faktorerna *ogiltig frånvaro, förekomsten av mobbning och kränkningar* samt *avsaknad av socialt umgänge* påverkar elevers prestationer och möjligheter att få godkända betyg. Den faktor som visat sig ha störst negativ inverkan på elevers betyg är just avsaknad av ett socialt umgänge på rasterna. De elever som uppger att de är ensamma i skolan löper *tre gånger högre risk* att få icke godkända betyg samma år¹³.

Fota QR-koden för att läsa om förskolans och skolans ansvar när det gäller ofrivillig ensamhet.

”När jag och mina kompisar spelar så brukar vi ringa i en gruppchat, men den senaste tiden har dom inte frågat mig när jag kan spela så då har jag känt mig utanför.”

- Elev 3-6

”De har skvallerkonton på instagram. Där skriver folk in en massa rykten, skvaller eller andra personers hemligheter. Personen som äger kontot lägger upp det folk har skrivit in så att alla kan se det.”

- Elev 6-9

Kränkningar på nätet

Majoriteten av barnen i Friends enkäter uppger att de känner sig trygga på internet som arena. När vi ställer frågan om huruvida barn känner sig trygga eller ej på internet svarar 4 procent i årskurs 3–6 och 5 procent i årskurs 6–9 att de känner sig otrygga.

Begreppet nätkränkningar beskriver kränkningar som sker på digitala plattformar, exempelvis mobiltelefoner, datorer eller surfplattor. Denna typ av kränkningar kan handla om kränkande eller ovälkomna meddelanden, bilder, filmer eller texter som läggs ut och sprids på internet – men även om exkludering online. Kränkningar på nätet har också ofta koppling till andra begrepp som relaterar till liknande handlingar, såsom trakasserier och diskriminering. När vi frågar elever om specifika beteenden eller handlingar online ser vi att 75 procent i årskurs 3–6, respektive 69 procent i årskurs 6–9, svarar att de inte varit med om dessa beteenden/handlingar.

Har du någon gång under det senaste året varit med om att...

(Flervalsfråga om nätet)

	Åk 3-6	Åk 6-9
Någon har skickat taskiga sms/meddelanden till dig?	17%	20%
Någon har skrivit något taskigt på nätet om dig?	9%	12%
Någon har laddat upp eller skickat vidare en bild/film på dig mot din vilja?	6%	13%
Någon har utgett sig för att vara du?	3%	5%
Du har känt dig utanför på nätet?	9%	10%

”Det var killar som bad om bilder och sa att dom skulle sprida saker om mig om jag inte gjorde det. Personer loggade in på mitt teams-konto och skrev till olika lärare. Jag har fått typ 15 önskade dickpics.”

- Elev 6-9.

Precis som i den fysiska verkligheten finns det inget enkelt svar på vad som gör att otrygghet, utanförskap, kränkningar eller mobbning uppstår på nätet. Det är dock tydligt att vuxna i många fall behöver flytta fokus från tekniken och olika appar och i stället fokusera på de sociala relationerna som spelar i de olika forumen. Kränkningar som sker online orsakas inte av de tekniska verktygen, utan av att någon har valt att använda kommunikationsverktyg för att kränka någon annan. Detta innebär att det är de sociala relationerna som är centrala – något som vuxenvärlden kan och bör stötta barn och unga i. Vuxna har ett ansvar att sätta sig in i och visa intresse för, de forum där barn och unga är och spenderar en stor del av sin tid, vare sig det är på eller utanför nätet.

När vi frågar barn om huruvida de har någon att vända sig till om de blir illa behandlade på nätet svarar majoriteten att de har det. Däremot svarar en stor del av barn i både mellan- och högstadiet att de inte har någon att vända sig till. Vi ser också att det är fler barn i de äldre åldrarna som inte vet vem de ska vända sig till med frågor som rör nätet. Att så många barn och unga inte har någon att prata med om sin utsatthet online är oroande. Resultatet visar på hur angeläget det är att barn har en vuxen att prata med i förebyggande syfte, men även då någonting händer på online.

Mobilkörkortet: Ta del av tips och verktyg när ditt barn ska introduceras till livet på nätet!

Vet du någon som du skulle kunna vända dig till och få hjälp av om du blir illa behandlad på nätet?

Åk 3-6

85% **15%**
Ja Nej

Åk 6-9

76% **24%**
Ja Nej

”Jag har ofta fått meddelanden om sex bara för att jag är biologisk kvinna, Jag har sagt på nätet att jag är minderårig men det gör ingen skillnad.

- Elev 6-9

Friends barn- och ungdomsråd

Som barnrättsorganisation är det viktigt för Friends att ett barnperspektiv genomsyrar all verksamhet. Därför fyller Friends barn- och ungdomsråd en betydelsefull roll som rådgivare och experter. Genom sin kunskap och sina erfarenheter utvecklar de Friends verksamhet. Deltagarna är olika gamla, kommer från olika delar av Sverige och har olika bakgrund. Men de har en sak gemensamt: de har valt att stå upp mot mobbning.

Vad gör Friends barn- och ungdomsråd?

Friends har sedan hösten 2014 ett barn- och ungdomsråd. Rådet består av medlemmar i åldrarna 12-21 som träffas cirka 10 gånger per år. Mellan träffarna ställer representanterna bland annat upp i media, ger feedback på frågor från Friends och skriver delar i Friendsrapporten.

Syftet med rådet är att ge barn och unga en röst i mobbningsfrågan, men också att Friends med hjälp av medlemmarnas tankar och synpunkter ska bli än mer tillgängliga och relevanta i kampen mot mobbning.

Medlemmar i Friends barn- och ungdomsråd 2021

Elin Abellsson

Philip Brandt

Isabelle Graveleij

Maya Hultman

Annie Hansson

Noah Mensah

Amalia Mowafy

Jennifer Ottestig

Barn och ungas inflytande är en avgörande resurs för att vi ska kunna ta rätt beslut. Friends barn- och ungdomsråd består av medlemmar i åldrarna 13-21. Läs mer om deras berättelser här!

Ett öppet brev till Skolministern Lina Axelsson

Hej Lina,

Inget barn ska behöva utstå mobbning och kränkningar. Varje sådan händelse är att bryta mot barnkonventionen och skollagen. Ändå är det verkligheten för många barn som går till skolan varje dag. Vi i barn- och ungdomsrådet vill att du läser vårt brev och ger oss barn och unga en framtidstro som stavas trygghet! Vi vill framföra hur vi ser på det hela för att vi är många som är engagerade. Och det är därför vi i Friends barn- och ungdomsråd skriver detta brev till dig.

Vi vill att du ska förstå att mobbning, vare sig den är fysisk, psykiskt eller verbal, är lika med våld. Våld som skapar djupa sår och trauman hos oss. Det är ett lidande som många barn och unga utsätts för varje dag. För många är vardagen en kamp mellan liv och död. Forskning visar att barn och unga som utsätts för mobbning drabbas dubbelt så ofta av självmordstankar än andra barn, vilket i många fall också leder till självmordsförsök och ibland fullbordade självmord.

Vi anser att det är ett enormt svek att skolan låter detta fortgå, när vi vet vilka konsekvenser som det psykiska och fysiska lidandet kan ge. Men varför ser vi då fortfarande en negativ utveckling, Lina? Hur många fler behöver vi bli för att bli lyssnade på?

230 000 elevsvar har under mer än ett decennium gjort det tydligt att det finns en normalisering kring mobbning i skolan. Många vuxna fortsätter ändå att utesluta oss barn och unga från att påverka situationen. Vår upplevelse är att skolan faktiskt inte tar barn och ungas perspektiv, åsikter och erfarenheter på allvar. Vi är ju faktiskt experter på vår egen verklighet. Bör inte våra röster betyda något? Vad betyder vår röst för dig?

**” Jag tror att vi är många som mår dåligt
ibland men inte vågar säga ifrån.”**

Den svenska skolan har stora utmaningar att möta, utmaningar som vi vet att du i din roll som möjliggörare kan hjälpa oss med. Men det börjar exempelvis med att rektorer i skolan erkänner mobbningens existens och skaffar den kunskap som behövs för att agera. Vår önskan är att det förebyggande och främjande arbetet mot kränkningar, mobbning och trakasserier i skolan stärks, på allvar. I slutändan handlar det om att ha elevers röst som utgångspunkt för åtgärder i trygghetsarbetet. Det handlar om att våga fråga oss om mobbning och på riktigt våga se hur vi mår. Vill du hjälpa oss med det?

Vårt arbete tillsammans med Friends fortsätter med att se till att vi lyfter barnens röster, skapar utrymme för inflytande och stärker vuxnas förmåga att ta ansvar och agera för barnets bästa. Tillsammans kan vi göra stor skillnad! Vill du vara med i kampen mot mobbning, Lina?

Med vänlig hälsning

Friends Barn- och ungdomsråd

Trakasserier – 2022

I Friends kartläggning ser vi att de vanligaste orsakerna till kränkande behandling är saker som rör exempelvis elevers fritidsintressen, klädstil, utseende, ekonomiska status eller konflikter mellan elever. Kränkande behandling är ett begrepp som används i den svenska skollagen och innebär ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen.

Sett till utsatthet för kränkningar och mobbning visar flertalet studier att vissa grupper är mer utsatta än andra¹⁴. Barn som invandrat¹⁵, HBTQI-ungdomar¹⁶ och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar¹⁷, samt elever som upplever sig ensamma är några av de grupper som är utsatta i högre grad.

Trakasserier är ett begrepp i den svenska diskrimineringslagen, som innebär att någon blir kränkt utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Om kränkningar har en koppling till en eller flera av diskrimineringsgrunderna kallas de för trakasserier.

De senaste åren visar Friends kartläggningar att etnicitet är den diskrimineringsgrund som barn i både mellan- och högstadiet anger att kränkningarna oftast handlade om.

”De brukar skoja om kulturer och traditioner från andra länder och religioner, men även fattiga länder och utseenden. Det sårar mig eftersom min pappa kommer från landet och religionen.”

- Elev 3-6

Grunder för trakasserier

(Procent av de som svarat att de blivit kränkta det senaste året)

Åk 3-6

Att du är tjej eller kille	15%
Vem du blir kär i	18%
Att du tror på en/flera gudar, eller inte tror på någon gud	8%
Vilket land du eller din familj kommer ifrån, hudfärg, hårtextur eller ansiktsdrag	21%
Din funktionsnedsättning	6%
Något annat (t.ex. en sport du håller på med, kläder du har på dig, hur du ser ut, musik som du lyssnar på eller intressen du har.)	67%

Åk 6-9

Religion eller annan trosuppfattning	12%
Kön	16%
Könsöverskridande identitet eller uttryck	16%
Sexuell läggning	18%
Funktionsnedsättning	14%
Etnisk tillhörighet	21%
Någon annan anledning (t. ex. fritidsintressen, klädstil, musikstil, konflikt, pengar, kroppen etc.)	77%

Trakasserier

Trakasserier i skolan bygger ofta på att barn som avviker från rådande normer löper större risk att bli utsatta för mobbning. Unesco sammanfattar detta som: “Children who are perceived to be ‘different’ in any way are more at risk of bullying, with physical appearance, not conforming to gender norms, race and nationality being key drivers”¹⁸.

Har du koll på skillnaden mellan kränkande behandling, trakasserier och diskriminering nu? Här kan du läsa mer och testa dig själv med tre frågor.

Att kränkningar kopplade till etnicitet är den vanligaste grunden för trakasserier för barn i både mellan- och högstadiet redovisades i Friendsrapporten 2021, tillsammans med en djupare analys på temat rasism och rasistisk mobbning.

Rasism i skolan bygger ofta på att barn som avviker från rådande normer löper större risk att bli utsatta för mobbning¹⁹. På individnivå kan rasistisk mobbning ha långsiktiga negativa effekter på elevers kognitiva funktioner, fysiska och mentala hälsa – faktorer som påverkar skolnärvaro och möjligheter till utbildning²⁰. Rasism och konsekvenser av rasism kan leda till kronisk stress bland barn, vilket i sin tur påverkar förutsättningarna till att leva ett hälsosamt liv²¹.

Sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier kan definieras som uppträdanden av sexuell natur som kränker någons värdighet. Sexuella trakasserier är vanligt förekommande i skolan, såväl som i resten av samhället. Studier visar att sexuella trakasserier kan leda till bland annat ångest, stress, låg självkänsla, självskador och självmordstankar och påverkar även elevers prestation och närvaro i skolan negativt²². Friends möter både elever och personal som vittnar om en hårt sexualiserad jargong, som i många fall har blivit förväntad och normaliserad i skolmiljön. Elever vittnar bland annat om att personalen inte alltid ser eller har kunskapen att identifiera beteenden som utgör sexuella trakasserier, utan tolkar det som en normal interaktion mellan elever.

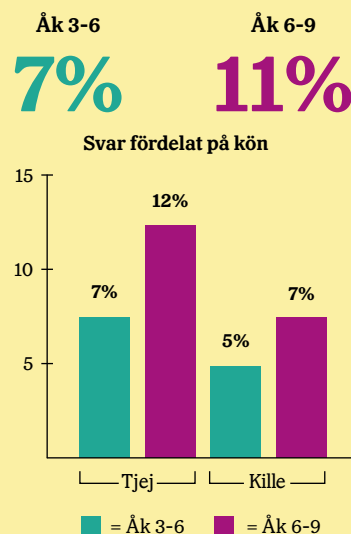
I våra elevenkäter frågar vi efter erfarenheter av sexuella trakasserier, det vill säga uppträdanden av sexuell natur som kränker

”Vissa tar på mig fast jag har sagt att det inte är ok.”

- Elev 6-9

Har du blivit utsatt för sexuella trakasserier av någon elev på skolan under det senaste året?

Svar: Ja

en persons värdighet. Frågan ställs om huruvida eleven har blivit utsatta för sexuella trakasserier. I enkäterna föregås frågan av formuleringen ”Sexuella trakasserier kan innebära att någon tafsar, smeker eller tar på din kropp fast du inte vill. Det kan också vara till exempel kommentarer, visslingar, rykten om dig eller blickar som känns obehagligt och har med sex eller din kropp att göra”.

I mellanstadiet uppger 7 procent, och i högstadiet 11 procent, att de har blivit utsatta för sexuella trakasserier av andra elever under det senaste året. Återkommande, och så även i årets kartläggning, ser vi att det är tjejer som i högre grad anger att de är utsatta. Att tjejer utsätts i högre grad är en del av ett mönster som återspeglar samhället, där köns- och sexualitetsnormer skapar regler och förväntningar.

Det är dock ett känt problem att underrapportering förekommer vid mätning av sexuella trakasserier²³. En av anledningarna till detta kan vara att det finns det en upplevd tabu och emotionella svårigheter att rapportera dessa beteenden. Det är även känt att fler rapporterar om sina upplevelser i enkäter där specifika beteenden efterfrågas var för sig. En annan känd anledning till

”Vår idrottslärare tror att kvinnor är på ett visst sätt och att vi inte kan saker.”

- Elev 6-9

potentiell underrapportering är normalisering; att elever och personal med tiden har vant sig vid och kommit att acceptera och förvänta sig en sexistisk miljö och beteenden.

Negativ jargong

En väsentlig del av skolkulturen skapas och bibehålls av elevernas, men även personalens, språkbruk. Här är det angeläget att fundera på hur vuxenvärlden tolkar barns jargong. En jargong kan skapa gemenskap och vara inkluderande, men den kan också vara kränkande. Skolpersonalen tolkar ibland ett kränkande språkbruk som ett uttryck för en elev-, grupp- eller skolkultur – ett sätt att skämta unga emellan. Vi måste dock komma ihåg att nedvärderande uttryck som förekommer, exempelvis i skolans miljöer, ofta riskerar att normaliseras och då bli en förväntad del av skolkulturen. Detta medför att skolan inte blir en trygg plats för alla elever, oavsett om de själva blivit utsatta för kränkande kommentarer eller inte. Med detta i åtanke måste vi alltså även analysera den jargong som inte eleverna själva anser är problematisk, samtidigt som vi måste förhålla oss till elevernas rätt att uttrycka sig, samt de normer som finns i olika grupper.

I Friends kartläggning svarar en tredjedel av eleverna på mellanstadiet att det förekommer en jargong i klassen eller på skolan som inte är schysst. Samtidigt svarar mer än hälften av eleverna på högstadiet att det finns en jargong eller språkbruk som har koppling till någon form av diskrimineringsgrund. Vi kan även se att det förekommer att personal har en jargong eller språkbruk som uppfattas negativt av elever.

Årskurs 3-6

Händer det att de kommenterar eller skämtar om andra människor på ett sätt som inte är schysst?

Svar: Ja

30%

Årskurs 6-9

Upplever du att det bland elever på skolan förekommer uttryck, kommentarer, jargonger eller rykten som har samband med:

Svar: Ja (någon enstaka gång, ibland, ofta eller alltid)

Vissa etniciteter eller vissa kulturer	52%
Andra sexuella läggningar än heterosexualitet	51%
Funktionsnedsättningar	52%
Olika religioner	41%
Trans- eller queerpersoner	52%
Tjejer/kvinnor i allmänhet	49%
Killar/män i allmänhet	34%

Upplever du att det bland personal på skolan förekommer uttryck, kommentarer, jargonger eller rykten som har samband med:

Svar: Ja (någon enstaka gång, ibland, ofta eller alltid)

Vissa etniciteter eller vissa kulturer	15%
Andra sexuella läggningar än heterosexualitet	11%
Funktionsnedsättningar	14%
Olika religioner	11%
Trans- eller queerpersoner	11%
Tjejer/kvinnor i allmänhet	18%
Killar/män i allmänhet	15%

Trygghet i skolan – 2022

Skolan ska vara en trygg plats för samtliga elever. Majoriteten av eleverna i kartläggningen upplever skolan som en trygg miljö. Enligt Friends kartläggning känner sig 76 procent av eleverna i årskurs 3–6 oftast eller alltid trygga på skolan och sammanlagt 81 procent i årskurs 6–9 uppger att de sällan eller aldrig känner sig otrygga på sin skola. Kartläggningen visar också att 20 procent av eleverna i årskurs 3–6 endast ibland, sällan eller aldrig känner sig trygga när de är i skolan. Av eleverna i årskurs 6–9 svarar 19 procent att de ibland, oftast eller alltid känner sig otrygga när de är i skolan.

I kartläggningen, samt i Friends elevträffar, uppger många elever att de upplever specifika platser på skolan som speciellt otrygga. Att identifiera platser på skolan som kan upplevas som otrygga av elever är en del av trygghetsarbetet och är en nödvändig pusselbit i arbetet med att öka tryggheten på skolan.

Toaletter och omklädningsrum är återkommande de ställen som toppar listan över elevernas mest otrygga platser, för elever i både mellan- och högstadiet. Vi ser även att det är betydligt fler tjejer än killar som rapporterar otrygghet på dessa platser. Detta är båda platser där vuxna befinner sig i lägre utsträckning och exempel på platser där ett barn kan uppfatta att de är i en extra utsatt situation. Bland annat att byta om inför andra och att på så vis riskera negativa kommentarer är en otrygghet i sig för många elever. Under elevträffar beskriver många elever från både mellan- och högstadiet att det saknas vuxna i eller i nära anslutning till omklädningsrummet.

De beskriver det som en plats där kränkningar och trakasserier sker utan tillgång till stöd från vuxna.

Även korridorer och ofta även skolans utemiljöer är platser där det finns färre vuxna i närheten och där otryggheten ofta är hög, speciellt bland tjejer. I enkäten tillfrågas elever vad de vuxna kan göra för att skapa mer trygghet på skolan. Ett återkommande svar är att elever vill se en ökad vuxennärvaro, främst på raster och i korridorer och andra ytor av skolan. Rastvärdar eller fler vuxna utomhus är ett återkommande exempel på önskingar, både på mellan- och högstadiet. En ökad vuxennärvaro påverkar positivt och skapar trygghet bland eleverna. Skolan kan med fördel jobba med att identifiera platser där barn känner sig mindre trygga och aktivt öka vuxennärvaron på dessa platser. Elever måste veta var de ska vända sig om någonting händer och där är vuxennärvaro och tillgänglighet centrala faktorer.

Skolans otrygga platser

Åk 3–6

20%

Toaletter

16%

Omklädningsrum

5%

Skolgården

Åk 6–9

17%

Toaletter

11%

Omklädningsrum

9%

Korridorer

Åk 3–6

20%

känner sig ibland, sällan eller aldrig
trygga när de är i skolan

Åk 6–9

19%

Har du blivit utsatt för kränkningar av någon i personalen det senaste året?

Svar: Ja

Åk 3-6

7%

Åk 6-9

9%

När vuxna kränker barn

När elever blir utsatta för kränkningar av personal i skolan är det särskilt allvarligt, då elever står i beroendeställning till vuxna. I Friends enkäter ser vi även att kränkningar som förekommer från vuxen till barn i skolan ofta kan vara exempel på diskriminering.

Majoriteten av de barn som blivit utsatt av skolpersonal uppger att det handlat om enstaka kränkningar, men en betydande del i både mellan- och högstadiet svarar att de blivit utsatta av skolpersonal vid upprepade tillfällen. Då barn blir svikna av vuxna på detta sätt, påverkar det tilltron till skolan och personalen, men även till vuxenvärlden överlag. Det riskerar även att förstärka utanförskap och ensamhet hos de elever som blir utsatta.

Att inte våga berätta om sin utsatthet

Tillitsfulla relationer är en grundläggande faktor för att elever som har blivit utsatta för mobbning ska välja att berätta det för en vuxen. Friends kartläggning visar att förtroendet för vuxna sjunker med åldern. I årskurs 3–6 svarar 10 procent, och 14 procent i årskurs 6–9, att det inte finns någon personal på skolan som de kan prata med och få hjälp av om de skulle bli illa behandlade/kränkta. Av de som har uppgett att de blivit utsatta för kränkningar i årskurs 3–6 har 15 procent, samt 26 procent i årskurs 6–9, inte berättat för någon om sin utsatthet.

Har du berättat för någon att du blivit kränkt/mobbad?

Svar: Nej, inte berättat för någon

Åk 3-6

15%

Åk 6-9

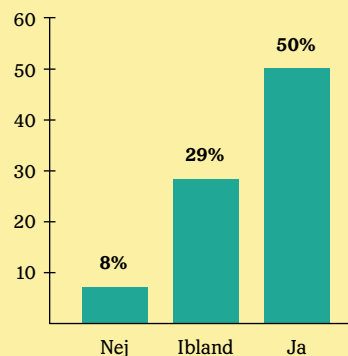
26%

Skälen till att barn inte berättar är många. Friends möter exempelvis många elever som vittnar om att de tidigare har bitt om hjälp, men då inte fått rätt stöd, samt att elever känner att vissa ämnen är särskilt svåra att prata om.

Många barn upplever att de inte blir tagna på allvar och att situationer de berättar om många gånger förminsкас av vuxna. För att elever som har blivit utsatta för mobbning, eller som har sett andra bli utsatta, ska kunna och vilja vända sig till och berätta för vuxna, är det viktigt att det finns trygga relationer till vuxna. När barn blir utsatta för mobbning och faktiskt berättar det för en vuxen behöver de även se att den vuxna agerar för förändring. Risken är annars mycket stor att de inte berättar nästa gång något händer.

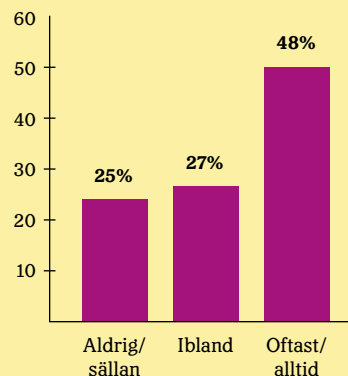
Tycker du att de vuxna på skolan säger till när de märker/får veta att en elev behandlas illa?

Åk 3-6

Upplever du att personalen på skolan agerar när de märker/får veta att elever blir illa behandlade/kränkta?

Åk 6-9

Att personalens och elevernas svar på frågan om man upplever att personalen agerar vid kränkningar skiljer sig så mycket åt kan ha många förklaringar. Elever förklarar bland annat för Friends att det ofta har att göra med återkoppling – att eleverna helt enkelt inte vet vad som görs då en kränkning anmäls. Samtidigt vittnar många barn om att personalen helt enkelt inte agerar i situationer eller att de inte agerar tillräckligt mycket då något händer. Personal berättar för Friends att de upplever att det inte finns tid/möjlighet i deras schema för att kunna agera i alla situationer.

Ledning och personal

Skolor vars ledning prioriterar trygghetsarbetet har en lägre förekomst av mobbning, än skolor där trygghetsarbetet inte prioriteras. I kartläggningen kan vi se att av personalen upplever 36 procent att ens chef inte alls, i ganska liten utsträckning eller endast delvis prioriterar likabehandlingsarbetet på skolan.

Liksom motivation, är samsyn i personalgruppen en faktor som är väsentlig för ett fungerande trygghetsarbete. Friends erfarenhet, samt skolforskning, visar att arbetet med trygghet och jämlikhet i skolan blir betydligt mer framgångsrikt om all personal hjälps åt och drar åt samma håll.

Personalansvar

Upplever du att personalen på skolan agerar när de bevittnar eller får veta att en elev är utsatt för kränkningar?

Nej, inte alls	1%
Nej, i ganska liten utsträckning	2%
Delvis	18%
Ja, i ganska hög utsträckning	43%
Ja, i mycket hög utsträckning	35%

Upplever du att din chef/dina chefer prioriterar likabehandlingsarbetet på skolan?:

Nej, inte alls	2%
Nej, i ganska liten utsträckning	6%
Delvis	28%
Ja, i ganska hög utsträckning	43%
Ja, i mycket hög utsträckning	21%

Upplever du att det finns en samsyn i personalgruppen i trygghets- och likabehandlingsfrågor?

Nej, inte alls	2%
Nej, i ganska liten utsträckning	7%
Delvis	32%
Ja, i ganska hög utsträckning	40%
Ja, i mycket hög utsträckning	18%

Upplever du att personalgruppen är motiverade i likabehandlingsarbetet?

Nej, inte alls	2%
Nej, i ganska liten utsträckning	6%
Delvis	33%
Ja, i ganska hög utsträckning	42%
Ja, i mycket hög utsträckning	17%

Känner du dig motiverad för att arbeta med likabehandlingsfrågor i skolan?

Nej, inte alls	1%
Nej, i ganska liten utsträckning	2%
Delvis	16%
Ja, i ganska hög utsträckning	41%
Ja, i mycket hög utsträckning	40%

**”Personalen bryr sig
egentligen inte alls om
när någon från en annan
etnicitet blir kränkt eller
liknande. De har även
bett alla med en annan
religion att utge sig via
handuppräckning, vilket
är olagligt för lärare
att göra.”**

- Elev 6-9

Mobbningen ökar: Friends 10 krav till politiken

Mobbningen fortsätter att öka i Sverige. Nya siffror visar att minst 140 000 barn och unga i Sverige har varit utsatta för frekvent mobbning under de senaste månaderna²⁶. Sverige har gått från att ha varit ett föregångsland till att på senare år ha misslyckats, inte bara med att skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer, utan även med att skydda skolbarn mot nät-mobbning och trakasserier i digitala miljöer. Att 140 000 barn och unga utsätts för mobbning varje år är oacceptabelt. Utvecklingen strider mot barnkonventionen, skollagen och diskrimineringslagen och är ett

brott mot barns grundläggande rättigheter samt deras utbildningsmässiga och digitala trygghet. Genom barnkonventionen och de globala hållbarhetsmålen har staten redan lovat barn en uppväxt fri från mobbning och annat våld.

Vägen framåt måste bygga på långsiktiga insatser och kraftfulla åtgärder som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Kommande regering behöver sätta upp en nollvision mot mobbning och kränkningar mot barn och unga till 2030. Visionen bör ha som delmål att halvera mobbningen i Sverige under den kommande mandatperioden.

För att nå detta livsviktiga mål kräver Friends följande 10 insatser:

Krav 1: En kommission mot mobbning

Sverige är inte längre ett föregångsland vad gäller mobbning. Mobbning har mycket allvarliga konsekvenser, inte minst för de utsatta barnens psykiska hälsa på kort och lång sikt. Det finns flera rimliga och kvalificerade antaganden om varför mobbningen i Sverige har ökat, exempelvis:

- Brist på skyddsfaktorer (som tillitsfulla relationer med vuxna och ett positivt skolklimat)
- Ökad ojämlikhet och polarisering i samhället
- Minskad likvärdighet i skolan
- Nedsänkningar i elevhälsan
- Fokus i skolan på att åtgärda och inte förebygga
- Nedprioritering av frågan hos skolläring och skolmyndigheter
- Brister i det förebyggande arbetet kopplad till kunskapsglapp
- Den ökade digitaliseringens baksidor
- Ökade nivåer av grovt våld och kriminalitet i barns och ungas liv
- Ökade kunskapskrav på skolbarn, vilket medför att många barn inte klarar av att fullfölja grundskolan med godkända betyg och saknar utbildning som kan leda till arbete

I dag kan vi dock inte med absolut säkerhet säga vad den ökade mobbningen beror på. För att kunna vända utvecklingen snarast bör vi därför tillsätta en snabbfotad kommission som kan involvera barn och unga, akademien, civilsamhället, myndigheter och skolan för att utreda varför mobbningen ökar i Sverige, för att därigenom kunna identifiera verkningfulla åtgärder.

**Krav 2:
Ett kunskapslyft
om mobbning**

För att förebygga mobbning och diskriminering måste kunskapen öka i hela skolvärlden - där vuxna med ansvar för barns trygghet finns. Mobbningsforskning är ett kraftigt expansivt forskningsfält. Att glappet mellan forskning och praktik överbryggas är livsviktigt för barn och ungas utveckling och hälsa och därför behöver såväl nuvarande som blivande skolledare och pedagoger få kunskap och verktyg. Kommande regering bör göra en ekonomisk satsning motsvarande andra nationella kunskapslyft, för att öka kunskapsläget i skolan markant med delmålet att halvera antalet utsatta barn under kommande mandatperiod.

**Krav 3:
Fler kuratorer i
skolan**

Forskning visar att det krävs att hela skolan är involverad för att förebygga mobbning. En nyckelperson är skolkuratoren som med sin kompetens har en central roll i trygghetsarbetet på en skola. Enligt skollagen ska alla elever ha "tillgång till" elevhälsa, men den formuleringen lämnar utrymme för tolkning. Elevers rätt till elevhälsa måste tydliggöras, och regeringen behöver genomföra en tydlig satsning på fler kuratorer i skolan så att de kan utföra sitt hälsofrämjande och förebyggande arbete – och inte som i dag tvingas fokusera på det åtgärdande arbetet när mobbning redan är ett faktum.

**Krav 4:
Mobbning in
i skollagen**

Dagens lagstiftning ställer höga krav på skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling, vilket är bra. Dock nämns inte "mobbning" alls i skollagen. Det är en stor brist i dag och gör att mobbning i skolan inte kallas vid sitt rätta namn, utan blir till något annat. Friends anser att begreppen mobbning och våld ska föras in i skollagen, som gjorts i våra grannländer, så att de kompletterar begreppen kränkning och diskriminering och harmonierar med artikel 19 i barnkonventionen. På så sätt förtydligas skolornas ansvar att jobba förebyggande mot mobbning och Skolinspektionen kommer att behöva följa upp förekomst av mobbning och våld i skolan.

**Krav 5:
Ett barnombud
för nätet**

Barns och ungas rättigheter för en trygg tillvaro online behöver stärkas. Flickor i Sverige är mycket mer utsatta för nätmobbning jämfört med flickor i Europa. En "BO för nätet" bör inrättas och ges ett utredningsmandat, vilket skulle innefatta att hantera individuella klagomål och stötta barn och unga i svåra fall av kränkningar och utsatthet på nätet.

**Krav 6:
Förtydliga barns
klagomålsinstanser**

Barn som utsatts för mobbning, kränkningar och diskriminering hamnar ofta mellan stolarna när Barn- och Elevombudet (BEO) och Diskrimineringsombudsmannen (DO) hänvisar till den andra instansen. Frågan om det är kränkningar eller trakasserier som ett barn blivit utsatt för är ofta oväsentligt för det enskilda barnet. Dessutom skiljer sig myndigheternas arbetssätt åt, vilket gör att vissa barn har större chans att få sitt ärende prövat beroende på vilket myndighet det hamnar hos. Att barn som blivit utsatta får möjlighet att få sitt ärende prövat och få upprättelse är en viktig del i barnrättsarbetet. Regeringen måste förtydliga vilken instans barn och deras vårdnadshavare kan vända sig till när deras rättigheter kränkts, och säkerställa att alla barn har likvärdiga möjligheter att få hjälp.

**Krav 7:
Nya rekommendationer från
Skolverket**

Skolornas huvudmän är ansvariga för att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling, tillika att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling²⁷. Vad skolorna ska uppnå är tydligt, men dock saknas hur:et. Friends kräver tydliga rekommendationer från Skolverket om hur skolor ska arbeta mot mobbning med utgångspunkt i vetenskap och beprövad erfarenhet. Det behövs en forskningsbaserad och tydlig modell för "best practice" och en sammanfattning av viktiga steg en skola kan ta för att öka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer kopplat till mobbning.

**Krav 8:
Granskning av
skolor**

Det är tydligt att vissa huvudmän brister i skyldigheten att bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling, eftersom minst 140 000 barn rapporterat utsatthet för mobbning. Skolans systematiska trygghetsarbete måste stärkas. Ett led i detta är separata inspektioner gällande kränkningar och mobbning som bör genomföras av Skolinspektionen regelbundet i alla skolor. Där inspektionen identifierar problem som är oroande bör ytterligare stöd ges till enskilda skolor.

Elever är experter på sin verklighet. För att rikta insatserna rätt måste vi våga ställa specifika frågor till elever om deras utsatthet, och använda den datan som ett verktyg. I dag finns inga tydliga krav på att mäta mobbning eller kränkningar i svenska skolor. Ett nationellt enkätsystem för mätning av mobbning i alla skolor bör införas och ligga till grund för utvecklingen av riktlinjer och arbetssätt mot mobbning, både lokalt och nationellt.

**Krav 9:
Elevers röst som
utgångspunkt för
åtgärder**

**Krav 10:
Ett partnerskap
mot mobbning i
Sverige**

Vi behöver lära oss av våra nordiska grannländer, som till skillnad från Sverige lyckats hålla mobbning på en låg nivå. I Norge har regeringen och 14 andra aktörer gått samman i ett partnerskap med utgångspunkten att alla barn och unga har rätt till en lärandemiljö utan mobbning. De arbetar med att sätta arbetet mot mobbning på agendan och samarbetar med relevanta aktörer i lokalsamhället för att stärka och utveckla kompetens och förmåga att motverka mobbning. Friends vill att regeringen initierar och finansierar ett partnerskap mot mobbning enligt norsk modell med relevanta aktörer som elevorganisationer, fackförbund, myndigheter och civilsamhällesorganisationer.

Skanna QR-koden för att läsa den fulla versionen av Friends 10 krav.

Vad gör Friends?

Friends arbete och uppdrag

Friends är en icke vinstdrivande barnrättsorganisation som arbetar för en värld fri från kränkningar och mobbning. Friends ger vuxna forskningsbaserade verktyg för att förhindra mobbning bland barn och unga. Friends utvecklar, tillämpar och sprider kunskap om mobbning, kränkningar och diskriminering såväl nationellt som internationellt. Det gör vi genom att arbeta inom fyra områden som tillsammans bidrar till målet att inte ett enda barn ska utsättas för mobbning: forskning, utbildning, råd- och stödverksamhet samt opinionsbildning.

- **Forskning:** Friends samlar, utvecklar och sprider forskning och annan kunskap. Vi skapar nätverk och mötesplatser där forskare, praktiker och andra intresserade kan samlas runt frågan om hur mobbning ska stoppas. Tillsammans med svenska universitet och i vårt internationella nätverk initierar och driver vi forskningsprojekt relaterade till mobbning.
- **Utbildning:** Vi håller utbildningar, workshops och har en löpande dialog med skolor, förskolor och föreningar i hela Sverige. Vi är på plats i barnens vardag och får därigenom en unik inblick i deras tankar, känslor, problem och relationer. Vår roll är att ge vuxna i barns närhet kunskap, verktyg, struktur och mod att stoppa mobbning och främja allas lika värde.
- **Råd och stöd:** Friends ger råd, stöd och vägledning till barn och unga såväl som skolpersonal, vårdnadshavare, idrottsledare och andra vuxna i barns närhet. Vi finns för alla som behöver råd och stöd om frågor som rör utsatthet, rättigheter, mobbning, ensamhet, diskriminering eller andra frågor kopplat till mobbning.
- **Opinion:** Genom strukturerad, långsiktig opinionsbildning och politisk påverkan arbetar vi för att öka samhällets stöd och resurser till arbetet med att stoppa och förebygga mobbning. Vi ger ut rapporter, skriver debattartiklar och strävar efter en ständig närvaro av vår fråga i media.

Kunskapsbanken

Agera Alltid är ett treårigt kunskapshöjande projekt finansierat av Postkodlotteriet. Friends mål är att sprida gratis kunskap om mobbning och starta en våg av civildjurage över Sverige. Friends vill skapa mod och ge verktyg till både vuxna och barn att lämna sidolinjen och alltid agera för barn som utsätts för kränkningar. Friends kunskapsbank är kärnan i projektet. Målet med projektet är att föräldrar och vårdnadshavare, barn och unga, skolpersonal, förskolepersonal, idrottsledare och andra vuxna med ansvar för barn ska kunna ta del av gratis kunskap, stöd och konkreta verktyg i kunskapsbanken, för att kunna bidra till att förebygga och stoppa mobbning.

Du kan också ta del av projektets kunskapshöjande material i vår kampanj på sociala medier under **#ageraalltid**.

Läs mer om kunskapsbanken och ta del av kunskap, konkreta råd och stöd som kan hjälpa dig att vara med och skapa en värld fri från mobbning.

Friends råd och stöd

Är du orolig för att ditt barn är utsatt eller utsätter andra? Eller kanske misstänker du att ett barn i din närhet far illa? Du som är förälder eller vårdnadshavare och har barn i förskola, skola eller i föreningslivet är välkommen att kontakta Friends råd och stöd. Du kan också ställa frågor om främjande, förebyggande och åtgärdande insatser kring mobbning och trakasserier.

Även du som barn eller ungdom kan kontakta Friends med dina frågor som handlar om mobbning, ensamhet, rasism, skolans ansvar, med mera. Du kan kontakta Friends gratis genom telefon, mail eller formulär.

Telefon

08-545 519 90

Mejl

radgivning@friends.se

Formulär

friends.se/kunskapsbanken

Referenser

1. Skolverket (2006). Allmänna råd och kommentarer. För arbetet med att främja likabehandling och för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca-41169863e6a655db6/1553959200572/pdf1646.pdf>
2. Statens medieråd (2021). Utsatt på internet - En internationell forskningsöversikt om nätmobbing bland barn och unga. Hämtad från: <https://www.statensmedierad.se/rapporter-och-analyser/material-rapporter-och-analyser/utsatt-pa-internet>
3. Skolinspektionen (2021). 10 år av elevers röster - Skolenkäten 10 år. Hämtad från: <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/statistikrapporter/2021/skolenkaten-2010-2020/>
4. Skolinspektionen (2019). Resultat från Skolenkäten hösten 2018. Hämtad från: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Statistikrapport/Skolenkaten/skolenkaten-hosten-2018/>
5. Loftsson, M., Ruiz Vergara, P., Christiansson, Y., Warg, F., Johansson, B. (2022). Mobbingens förekomst: Tre barn utsatta i varje klass. (FoU-rapport 2022:1). Friends. Hämtad från: <https://friends.se/report/mobbingens-forekomst/>
6. Skolverket (2018). Attityder till skolan 2018: Underlag till diagram. Tillgänglig via <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2019/attityder-till-skolan-2018?id=4138>
7. Skolinspektionen (2021). 10 år av elevers röster - Skolenkäten 10 år. Hämtad från: <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/statistikrapporter/2021/skolenkaten-2010-2020/>
8. Skolverket. 6 kapitlet 3 § skollagen och proposition 2005/06:38. Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, sidan 136- 137. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbing-och-diskriminering>
9. Skolverket (2020). Kränkande behandling, mobbing och diskriminering. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbing-och-diskriminering>
10. Skolverket (2020). Kränkande behandling, mobbing och diskriminering. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbing-och-diskriminering>
11. Moore, S. E., Norman, R. E., Suetani, S., Thomas, H. J., Sly, P. D. & Scott, J. G. (2017). Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *World Journal of Psychiatry*, 7(1), 60–76. Hämtad från: <https://doi.org/10.5498/wjp.v7.i1.60>
12. Friendsrapporten 2019
13. Flygare, E., Hellfeldt, K., Johansson, B (2017). Godkänd eller icke godkänd? En studie om hur erfarenheter av mobbing, skolk och socialt umgänge inverkar på elevers skolprestationer. Working Papers and Reports Social work 10. Örebro Universitet.
14. Bjereld, Y., Daneback, K., Petzold, M. (2014). Differences in prevalence of bullying victimization between native and immigrant children in the Nordic countries: A parent reported serial cross-sectional study. *Child Care Health and Development*, volym 41, häfte 4. European Union Agency for Fundamental Rights. Hämtad från: [Fra.europa.eu/sv/Ungdomsstyrelsen](http://fra.europa.eu/sv/Ungdomsstyrelsen) (2010). Hon, hen han - En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner. Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:2. Hämtad från: https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/hon-hen-han.pdf/. Folkhälsomyndigheten (2014), Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer - Resultat från nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a0255680a6684603a08af46bc8f323a9/utv-halsan-bestamningsfaktorer-homo-bi-fina-2014.pdf/>. Holmberg, K. (2009). Health complaints, bullying and predictors of attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) in 10-year-olds in a Swedish community. Uppsala Universitet, Uppsala. Ungdomsstyrelsen (2012). Fokus 12 – om unga med funktionsnedsättning. Levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning. Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:3. Hämtad från: https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/wwwfokus12version3.pdf/.
15. Bjereld, Y., Daneback, K. & Petzold, M. (2014). Differences in prevalence of bullying victimization between native and immigrant children in the Nordic countries: A parent reported serial cross-sectional study. *Child Care Health and Development*, volym 41, häfte 4.
16. European Union Agency for Fundamental Rights.

- Hämtad från: Fra.europe.eu/sv/
- Ungdomsstyrelsen (2010). Hon, hen han - En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner. Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:2. Hämtad från: https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/hon-hen-han.pdf/.
- Folkhälsomyndigheten (2014), Utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer bland homo- och bisexuella personer - Resultat från nationella folkhälsoenkäten Hälsa på lika villkor. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a0255680a6684603a08af46bc8f323a9/utv-halsan-bestamningsfaktorer-homo-bi-fina-2014.pdf/>.
17. Holmberg, K. (2009). Health complaints, bullying and predictors of attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) in 10-year-olds in a Swedish community. Uppsala Universitet, Uppsala.
Ungdomsstyrelsen (2012). Fokus 12 – om unga med funktionsnedsättning. Levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning. Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:3. Hämtad från: https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/wwwfokus12version3.pdf/.
 18. Unesco (2018). School violence and bullying: Global status and trends, drivers and consequences. (p. 11)
 19. Unesco (2018). School violence and bullying: Global status and trends, drivers and consequences. (p. 11)
 20. Victoria State Government (2021). Hämtad från: <https://www.education.vic.gov.au/about/programs/bullystoppers/Pages/racistbullying.aspx>
 21. Mulvey, K. L., Gönültaş, S., Hope, E. C., Hoffman, A., Cooper (2018). Understanding Experiences with Bullying and Bias-Based Bullying: What Matters and for Whom?
Stevens, G. W. J. M., Boer, M., Titzmann, P.F., Cosma, A., Walsh, S.D. (2020). Immigration status and bullying victimization: Associations across national and school contexts.
 - Trent, M., Dooley, D.G., Dougé, J. (2019). The Impact of Racism on Child and Adolescent Health.
 - Bjereld, Daneback, Petzold (2014). Differences in prevalence of bullying victimization between native and immigrant children in the Nordic countries: A parent reported serial cross-sectional study.
 22. Zetterström-Dahlqvist, H., Landstedt, E., Gillander-Gådin, K. (2012). Depressive symptoms and the associations with individual, psychosocial and structural determinants among Swedish adolescents. *Health* 2012;4(10); 881-889
 - Gruber, J., Fineran, S. (2015). Sexual Harassment, Bullying and School Outcomes for High School Girls and Boys. *Violence Against Women*, 22(1), 112-133.
 23. deLara, E. (2012). Why adolescents don't disclose incidents of bullying and harassment. *Journal of School Violence*, 11(4), 288–305
 24. Ahlström, B. (2009). Bullying and social objectives. A study of prerequisites for success in Swedish schools. Hämtad från: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:266327/FULLTEXT02.pdf>
 25. Skolverket (2003). Olika lika värde.
 26. Friends, Novus, (2022) Mobbningens pris: <https://friends.se/report/mobbningens-forekomst/>
 27. Skollagen 6:6-7 §§

Friends huvudpartners

Friendsrapporten har publicerats sedan 2012 för att sprida kunskap om förekomsten av mobbning och kränkningar i svensk skola. Rapporten är baserad på Friends enkäter och förmedlar barns egna röster. Friends är den organisation som ger vuxna forskningsbaserade verktyg, för att förhindra mobbning bland barn och unga. Vårt arbete finansieras främst av stöd från företag och privatpersoner som vill se en värld där inget barn utsätts för mobbning.

www.friends.se

info@friends.se

Facebook: [StiftelsenFriends](#)

Instagram: [stiftelsenfriends](#)

Linkedin: [Stiftelsen Friends](#)